

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2504 มาถึงปัจจุบันเป็นเวลาเกือบ 50 ปี แผนพัฒนาดังกล่าวทำให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ เป็นอย่างมาก เนื่องจากอดีตประเทศไทยเรามีประชากรน้อยแต่มีทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์และมีคุณภาพ การดำเนินชีวิตของประชาชนเรียบง่าย การผลิตเพื่อยังชีพในครัวเรือนและท้องถิ่น ระบบเศรษฐกิจแบบตะวันตกยังไม่แพร่กระจายเข้ามามากนัก แม้สภาพความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนจะต่ำในสายตาของชาวตะวันตก แต่ประชาชนก็มีความสุขตามอัตภาพ

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2504 กระแสความคิดเรื่องการพัฒนาที่ต้องการให้เศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งความเป็นอยู่ของประชาชนได้ก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศที่เจริญแล้ว ผู้นำของประเทศในขณะนั้น โดยการชี้แนะของธนาคารโลกที่ว่า “จะต้องเร่งรัด นำเอาทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งต่อมาได้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นระยะ ๆ แผนละ 5 ปี ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504-2509 ถึงปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 แล้ว (ประหยัด ปานดี, 2544, พวงเพชร ธนสิน, 2539)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะแรก เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตสินค้าเพื่อทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าสามารถยกระดับความเจริญของประเทศและประชาชนได้ทัดเทียมกับประเทศที่เจริญแล้ว แต่โดยที่ประเทศไทยเราขาดเทคโนโลยีขั้นสูง ขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงานทั้งขาดแคลนแรงงานฝีมือรวมทั้งการบริหารจัดการที่ดี จึงต้องส่งเสริมการลงทุน โดยให้ชาวต่างประเทศเข้ามาลงทุนเพื่อแลกกับสิทธิประโยชน์และแรงงานราคาถูก แนวคิดดังกล่าวภายหลังการดำเนินงาน 10 ปีผ่านไป ปรากฏว่าล้มเหลวไม่ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้เพราะศักยภาพในการผลิตต่ำ คุณภาพผู้สินค้าต่างประเทศไม่ได้

ต่อมาได้มีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์แนวใหม่เพื่อให้การผลิตสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ จึงมีการเปลี่ยนนโยบายการพัฒนาการผลิตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (Export Oriented Industries) ซึ่งไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร์ (2531) ได้วิจารณ์การชี้แนะของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ว่า “แทนที่จะมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อตลาดอันจำกัดภายในประเทศกลุ่มประเทศ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกโดยใช้ประโยชน์มากที่สุดและตรึงอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ จะต้องพยายามผลักดันให้เกิดปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ควบคู่ไปด้วย”

ตลอดระยะเวลาสี่ทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายการพัฒนาของประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แม้ว่าในด้านหนึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตรา การเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงมากประเทศหนึ่ง แต่อีกด้านหนึ่งพบว่าการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา เป็นการพัฒนาที่ให้ประโยชน์แก่ภาคเมืองมากกว่าภาคชนบท การมุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งเพื่อทดแทนการนำเข้าและเพื่อการส่งออก ล้วนแต่เป็นการพัฒนาความสามารถในการผลิตของภาคเมือง หรือชุมชนเมือง โดยดึงดูดทรัพยากรจากชนบท เข้ามาเสริมสร้างอุตสาหกรรมทำให้สิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาพเศรษฐกิจ ภาวะการมีงานทำ รายได้ของประชาชนในเขตเมืองมีมากขึ้นทำให้ประชาชนในชนบททุกภาคของประเทศลี้ภัยเข้าสู่เมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมากในแต่ละปี (เสนห์ จามริก และคณะ, 2536) นอกจากนี้ผลจากการพัฒนาที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างมาก ส่งผลให้สภาพต่างๆ ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะการขยายตัวของประชากรเพิ่มมากขึ้น 3 เท่าตัว โดยในปี พ.ศ. 2503 ไทยมีประชากร 26 ล้านคน และเพิ่มเป็น 60 ล้านคนในปี พ.ศ. 2543 และถึงปัจจุบันประชากรเพิ่มเป็น 65 ล้านคน

ผลจากการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม นอกจากทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวมากขึ้นแล้ว ในทางตรงข้ามกิจกรรมดังกล่าวได้สร้างมลภาวะต่าง ๆ มากมาย อาทิ เช่น ของเสีย ขยะ จากอุตสาหกรรม น้ำเสีย อากาศเสีย ฝุ่นละออง และมลภาวะที่เป็นอันตรายต่อประชาชน นอกจากนี้การที่ประชากรเพิ่มมากขึ้นชุมชนเมืองขยายตัวมากขึ้นทำให้ธุรกิจ บริการต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษา ขยายตัวมากขึ้น ความต้องการอาคารสถานที่ งานก่อสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เพิ่มขึ้นด้วย

จังหวัดเชียงใหม่ เป็นจังหวัดหนึ่งทางภาคเหนือที่มีการพัฒนาและขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประชากรในเขตชุมชนเมืองเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านธุรกิจ บริการ การค้า การผลิตในระบบอุตสาหกรรม ระบบการศึกษา บริการด้านต่างๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็ว การที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นทำให้ความต้องการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ที่อยู่อาศัย ความต้องการด้านสาธารณูปโภค รวมทั้งบริการด้านสุขภาพอนามัยมีมากขึ้น สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การจัดหาจัดสร้างซึ่งนอกจากจะได้สิ่งที่ต้องการแล้ว ปัญหาคือการสร้างมลภาวะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นขยะ ของเสีย น้ำเสีย ฝุ่นละออง มลภาวะทางอากาศ เนื่องจากการใช้รถยนต์ ยานพาหนะที่ใช้น้ำมัน ทั้งฝุ่นควัน ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ และอื่นๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประชากรตลอดเวลา

นอกจากกิจกรรมต่างๆ ที่กล่าวแล้ว สถานบริการที่สำคัญแห่งหนึ่งคือโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ที่มีกิจกรรมต่างๆ มากมาย ทั้งการให้บริการด้านสุขภาพอนามัย การให้การศึกษาในกลุ่มของสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ รวมทั้งอื่นๆ มีผู้ปฏิบัติงานมากกว่า 5,000 คน และผู้มาใช้บริการในแต่ละวันมากกว่าหนึ่งหมื่นคน การขยายตัวของกิจกรรมที่ให้บริการเพิ่มมากขึ้น ความจำเป็นในการขยายอาคารสถานที่ต่างๆ มีทั้งการปรับปรุง ต่อเติม ซ่อมแซมอาคารเก่า และงานก่อสร้างอาคารใหม่ ซึ่งมีงานเหล่านี้ตลอดเวลา การก่อสร้างไม่ว่าประเภทใดในบริเวณที่มีการปฏิบัติงานของบุคลากรอยู่แล้ว ย่อมก่อให้เกิดความไม่สะดวก สร้างความเดือดร้อนรำคาญจากมลภาวะต่างๆ ที่เกิดจากงานก่อสร้างทั้ง ขยะ เศษกองวัสดุต่างๆ ฝุ่นละออง ควัน เสียง น้ำเสีย และอื่นๆ ทั้งผู้ปฏิบัติงาน และประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2545)

การประกอบธุรกิจก่อสร้างเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ควบคู่ไปกับการเพิ่มของประชากรและการรองรับการบริการแต่ก็จะทำให้ประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้เคียง ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจนเป็นอันตรายแก่สุขภาพได้ (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อมกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข, 2545) ธุรกิจก่อสร้างยังมีผลกระทบต่อประชาชนใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม โดยการรื้อถอน การก่อสร้างย่อมทำให้เกิดฝุ่นละอองฟุ้งกระจายในบรรยากาศ การเกิดเสียงดังส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยบริเวณรอบๆ ได้รับความเดือดร้อนและรำคาญเหตุรำคาญเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ และทางกายนั้นโรคที่ตรวจพบเกี่ยวกับฝุ่น ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเป็นทั้งอาการเฉียบพลัน และอาการเรื้อรัง ซึ่งอาจส่งผลในอนาคต โรคที่เกิดกับถุงลมและเนื้อปอด โรคเรื้อรังเหล่านี้อาจมีเพิ่มมากขึ้น ถ้าได้รับสัมผัสมลพิษที่เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากบางโรคไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ดังนั้นการป้องกันไม่ให้คนงานและประชาชนทั่วไปได้รับฝุ่นหรือได้รับในปริมาณที่น้อยที่สุดก็จะทำให้เกิดความปลอดภัยมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี (วรรณวิมล แฝงประสิทธิ์ และคณะ, 2539) โดยทั่วไปแล้วข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อสุขภาพภาวะทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ ยังขาดการจัดการที่เป็นระบบและขาดการเชื่อมโยงถึงผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดขึ้น ขณะเดียวกัน โอกาสได้รับสัมผัสสารพิษจากมลพิษ อากาศ ซึ่งล้วนมีผลให้เกิดความไม่มั่นคงทางจิตใจเพิ่มมากขึ้น โดยการได้รับสัมผัสจะแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ (เดชรัต สุขกำเนิด, 2544) ปัญหาดังกล่าวควรได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญในด้านงานอนามัยสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดูแลสุขภาพประชาชนมากยิ่งขึ้น

ในการก่อสร้างมีการใช้วัสดุก่อสร้างมากมายหลายชนิดหลายขนาดมาประกอบกัน วัสดุก่อสร้างบางชนิดเป็นวัสดุที่มีอยู่ทั่วไปตามธรรมชาติ นำมาใช้ได้เลยโดยไม่ต้องปรุงแต่ง เช่น หินทราย ไม้ แต่บางชนิดเป็นสิ่งที่มีมนุษย์นำวัตถุดิบมาปรุงแต่ง ดัดแปลง ให้เหมาะสมกับสภาพการก่อสร้างที่จะใช้ เช่น ซีเมนต์ คอนกรีต เหล็กเสริมคอนกรีต พลาสติก ฯลฯ วัสดุดังกล่าวมีคุณสมบัติ

ต่างกัน มีวิธีเก็บรักษา วิธีใช้ แตกต่างกันไปซึ่งจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับคุณสมบัติของวัสดุเหล่านั้น เพื่อให้ได้ประโยชน์ความคงทน ปลอดภัยและความสวยงาม

จากการใช้วัสดุก่อสร้างต่าง ๆ ส่วนมากมุ่งเพียงแต่ให้งานที่ก่อสร้างออกมาสวยงาม ปลอดภัย และทนทานเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงปัญหาผลสารที่เกิดขึ้นจากกระบวนการก่อสร้างที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในรอบข้างไม่ว่าจะเป็นฝุ่นละออง เศษไม้ เศษปูน การปล่อยน้ำเสียลงพื้นหรือลงแหล่งน้ำ มลพิษทางเสียง ฯลฯ

งานก่อสร้างในบริเวณโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่มีทั้งงานก่อสร้างตึกอาคารขนาดใหญ่ ใช้เวลาเป็นปีและงานก่อสร้าง ปรับปรุง ต่อเติม ซ่อมแซม อาคารเดิมที่มีอยู่ตลอดเวลา ปัญหาที่เกิดจากการก่อสร้างก่อให้เกิดความไม่สะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรและประชาชนที่มาใช้บริการทั้งยังเกิดปัญหาด้านมลภาวะต่างๆ เป็นต้นว่าขยะมูลฝอย ฝุ่น คิววัน เสียง น้ำเสีย รวมทั้งวัสดุก่อสร้างที่เหลือใช้ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าจะมีข้อกำหนดต่างๆ ให้ผู้รับเหมาก่อสร้างปฏิบัติเกี่ยวกับมลภาวะอยู่แล้ว รวมทั้งผู้บริหารองค์กรต่างควบคุมดูแลอยู่แล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นจากงานก่อสร้าง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาและสำรวจมลภาวะที่เกิดจากงานก่อสร้างในประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญๆ รวมทั้งความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลมหาราชนคร และระบบการจัดการควบคุมมลภาวะของผู้บริหารและผู้รับเหมาก่อสร้าง ตลอดจนประเด็นที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหา การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ โดยคาดว่าผลจากการศึกษาจักได้นำไปใช้ประโยชน์กับองค์กรอื่นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษามลภาวะที่เกิดขึ้นจากงานก่อสร้างในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับมลภาวะที่เกิดจากงานก่อสร้างของผู้ประกอบการในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาการจัดการมลภาวะที่เกิดจากงานก่อสร้างในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

ก) ขอบเขตพื้นที่ ใช้ศึกษาในพื้นที่ของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 110 ถ.อินทวโรธ ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เนื้อที่ 276 ไร่ มีบุคลากรทั้งสิ้น 5,207 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 12 ธันวาคม 2550) ประกอบด้วย ข้าราชการ จำนวน 2,207 คน พนักงานงบประมาณแผ่นดิน 422 คน พนักงานรายได้ 508 คน ลูกจ้างประจำ-ชั่วคราว 2,070 คน รวมทั้งสิ้น 5,207 คน

ข) ขอบเขตเนื้อหา มุ่งประเด็นศึกษาเกี่ยวกับมลภาวะที่เกิดจากการดำเนินงานก่อสร้าง ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

- ความคิดเห็นและผลที่เกิดจากการดำเนินงานก่อสร้างต่อบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล
- วิธีและการจัดการ การควบคุม ป้องกัน การแก้ไขมลภาวะ จากการดำเนินการก่อสร้างทั้งฝ่ายบริหารโรงพยาบาล และผู้ประกอบการก่อสร้างในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ค) ขอบเขตของเวลาที่ใช้ในการศึกษาช่วงเวลา ปี พ.ศ. 2550 – 2551

ง) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่บุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผู้บริหาร และผู้ประกอบการก่อสร้างในช่วงเวลาและสถานที่ดังกล่าว

1.4 นิยามศัพท์ในการศึกษา

การจัดการมลภาวะที่เกิดจากงานก่อสร้าง หมายถึง การดำเนินงานควบคุม ป้องกัน การจัดการกับปัญหามลภาวะที่เกิดจากงานก่อสร้างต่างๆ ทั้ง ฝุ่นละออง กลิ่น เสียง ขยะ และอื่นๆ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและส่งผลกระทบต่อประชาชน และสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

การก่อสร้าง หมายถึง การก่อสร้าง อาคารสถานที่ สาธารณูปโภคทุกขนาด รวมทั้งการปรับปรุง ต่อเติม ซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่มีอยู่เดิม

มลภาวะที่เกิดจากการก่อสร้าง ประกอบด้วย ฝุ่นละออง กลิ่น เสียง ขยะ คิว และอื่นๆ

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ หมายถึง โรงพยาบาลซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 110 ถ.อินทวโรธ ต.ศรีภูมิ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ หมายถึง ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบของโรงพยาบาลมหาราชนคร เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีหน้าที่จัดการในการควบคุม ป้องกัน ลดปริมาณมลภาวะและอื่นๆ ตาม กฎหมายและเทศบัญญัติที่กำหนดไว้

ผู้รับเหมาก่อสร้าง หมายถึง ผู้ที่จะต้องดูแลรับผิดชอบ ควบคุม ป้องกันต่อมลภาวะที่เกิดขึ้น ให้มีปริมาณหรือผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ขยะมูลฝอย จากเศษวัสดุ จากการก่อสร้าง เช่น เศษปูน เศษกระดาษ เศษไม้ คนงานและช่าง การรื้อถอน

ฝุ่นละออง จากการก่อสร้าง เช่น ฝุ่นจากกรวด หิน ดิน ทราย รถขนวัสดุก่อสร้าง การรื้อถอน การใช้เครื่องจักรและอื่นๆ

กลิ่น จากวัสดุก่อสร้าง เช่น ติ น้ำมัน น้ำเสีย น้ำยากันปลวก ขยะ

เสียง จากการรื้อถอน เจาะ ขุด ทั้งการใช้เครื่องจักร การรื้อถอน การขนย้าย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved